

Novi art kvart Grada Rijeke

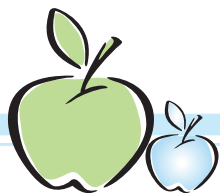

Rijeka je kroz svoju višestoljetnu povijest pokazala da samo veliki projekti nose razvoj grada. Zato nije neobično da se upravo u Rijeci, po obuhvatu i ukupnoj vrijednosti uloženi sredstava, ostvarila najveća investicija u kulturi od osamostaljenja Republike Hrvatske. Riječ je o bivšem industrijskom kompleksu koji se i danas popularno naziva *Kompleks Benčić*.

Upravo je u *Kompleksu Benčić*, izgradnjom Palače šećera (popularnog naziva *Šećerana*) počeo industrijski razvoj grada. *Šećeranu* je 1750. godine pokrenula nizozemska kompanija Arnoldt & Co., locirajući prvi proizvodni pogon na obalnom mjestu gdje su jedrenjaci mogli dopremiti sirovi šećer i istovarivati ga pred pogonskim vratima *Šećerane*. *Šećerana* je prestala s radom 1826., a

palači je povijest donijela nove namjene. Tako ju je mađarska vojska koristila kao vojarnu do 1848., a od 1851. godine s pogonskim zgradama T–objekta i H–objekta (nazvanih tako zbog tlocrtnog izgleda) postaje Tvornica duhana, najveći pogon za preradu duhana u Austro-Ugarskoj Monarhiji. Proizvodna namjena joj se nastavlja kroz Tvornicu motora *Rikard Benčić* koja prestaje s radom 1995. godine. Od tada palača ostaje skrivena i od stanovnika grada koji prolazeći najprometnijom gradskom ulicom, i ne slute kakva se veličanstvena ljepota skriva iza starih stabala platana i zapuštene fasade. Tadašnji *Kompleks Benčić*, u kojem se osim spomenutih objekata danas nalazi *Ciglena zgrada*, postaje zamrlom zonom unutar grada, svega par stotina metara udaljen od glavne šetačke žile kucavice Korza.

Pokušaji revitalizacije zapinjali su na izvorima financiranja. Spajajući potrebu da svojim ustanovama u kulturi i njihovim brojnim korisnicima pruži adekvatne uvjete rada s urbanističkim problemom devastiranog postindustrijskog bloka i javnog prostora, Grad Rijeka je rješenje našao u namjeni *Kompleksa Benčić* upravo za kulturu. Svoje je planove uokvirio donošenjem Strategije kulturnog razvitka Grada Rijeke (2013. do 2020. godine). Postavljeni strateški prioriteti bili su obnova *Kompleksa Benčić* i kandidatura Rijeke za Europsku prijestolnicu kulture. Svega tri godine kasnije, 2016. Rijeka je proglašena Europskom prijestolnicom kulture 2020. godine te se tada i počinju ostvarivati aktivnosti pripreme kako bi grad dostojno dočeka svoju titulu. Ta je 2020. bila značajna godina kako za

Republiku Hrvatsku zbog predsjedanja Europskom unijom, tako i za Rijeku kao Europsku prijestolnicu kulture.

Pripremljenim projektima i projektno-tehničkim dokumentacijama, Rijeka dobiva više od 100 milijuna kuna EU financiranja iz Europskog fonda za regionalni razvoj kroz projekte *Revitalizacija kompleksa Benčić - Cigleni i T-objekt* i *Turistička valorizacija reprezentativnih spomenika riječke industrijske baštine*. Republika Hrvatska dodatno pomaže dodjelom 11,5 milijuna kuna bespovratnih sredstava za vlastitu komponentu, Ministarstvo kulture dodjeljuje sredstva za restauraciju oslika i svodova *Šećerane* preko Hrvatskog restauratorskog zavoda, a Grad Rijeka samostalno zatvara ostatak financijske konstrukcije.

Tako svoju priliku za obnovu u *Kompleksu Benčić* dobivaju tri od četiri njegova objekta. *Šećerana*, nakon obnove i uređenja stalnog postava koji priča o gospodarskom i povijesnom razvoju Rijeke i same Palače, postaje dom *Muzeja grada Rijeke*. Postav se nalazi na dva

kata zgrade, a u preostalom prostoru Muzej ima mogućnost posvetiti se edukativnim, znanstvenim, turističkim i sličnim aktivnostima. U prizemlju Palače svoje mjesto nalaze i komercijalni prostori, ugostiteljski cafe-bar s usluživanjem slastica čiji oblik podsjeća na glave šećera, knjižnica i suvenirnica u kojoj će se prodavati suvenirni gradskih muzeja i onih s oznakom riječke kvalitete te turističko-marketinška agencija s pultom za sve informacije o *Kompleksu Benčić*, ponudama i sadržajima koji se odvijaju ili planiraju u njemu. *Muzej grada Rijeke* je otvorio svoja vrata javnosti u studenom 2020. godine.

Cigleni objekt, nazvan tako jer mu je pročelje sazdano od opeka (cigli), u ožujku 2021. postaje *Dječja kuća*, prvi objekt takve vrste u Hrvatskoj namijenjen poticanju kulturnog stvaralaštva najmlađih, djeci u dobi do dvanaest godina. U njemu gradske ustanove u kulturi provode programe s najmlađima. Riječ je o Odjelu *Stribor Gradske knjižnice*, *Art kinu*, *Muzeju moderne i suvremene*

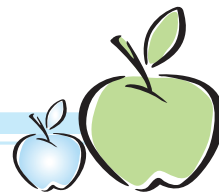
umjetnosti te *Gradskom kazalištu lutaka*. Suvremeno opremljen prostor od cca 2500 m² te oprema vrijedna preko 9 milijuna kuna u funkciji su edukativnog i stvaralačkog rada s djecom. To su, između ostalih, izrada animiranih filmova, videoreportaža, videoigara, stvaranje glazbe, igranje videoigara na velikom platnu, dizajniranje proizvoda i printanje 3D printerom, pripovjedno kazalište u malom amfiteatru na krovu kuće, interaktivno kazalište za bebe, izrada lutki, terapijsko kazalište, projekcije dječjih filmova, filmova za djecu s poteškoćama u razvoju i drugo.

U najvećem, *T-objektu Kompleksa Benčić* izrasta *Gradska knjižnica*, koja prostorne probleme rješava od 1966. godine. Svoje će mjesto tamo naći odjeli publicistike, znanosti, književnosti, narodna čitaonica, odjel periodike te opće službe. Građevina je površine 4.500 m², razvijena kroz suteren, prizemlje i tri etaže. Pored svih sadržaja, omogućit će jednostavnu dostupnost maksimalnog broja naslova na policama, a uz pomoć RFID tehnologije razvit će se sustav samostalnog zaduživanja i razduživanja građe, što će korištenje *Knjižnice* učiniti ugodnijim i bržim.

Spomenutom Strategijom kulturnog razvitka Grada Rijeke određeno je i načelo dostupnosti kulturnih dobara i usluga, koje se ostvaruje upravo kroz ove projekte. Ono se očituje u osiguravanju raznovrsnih kulturnih sadržaja za različite generacijske i druge društvene skupine, osiguravanju cijene usluga gradskih kulturnih ustanova koje su prihvatljive većini građana, internetskoj pokrivenosti kulture i omogućavanju pristupa kulturnim ustanovama bez fizičkih barijera osobama s invaliditetom.

Dostupnost za osobe s invaliditetom ugrađena je kao važna zadaća u spomenute investicijske projekte. Novouređeni objekti u *Kompleksu Benčić* uključuju visok standard dostupnosti za osobe s invaliditetom, od prilaza objektima, liftova i njihovog rasporeda, toaleta, do programskog sadržaja. Tako se u *Dječjoj kući* nalazi multimedijalna

dvorana sa sustavom zvuka prilagođenim slabo čujnim osobama, omogućene su projekcije filmova prilagođene djeci s poteškoćama u razvoju, a u budućoj *Gradskoj knjižnici* predviđen je Odjel za slijepe i slabovidne osobe s potrebnom audio-vizualnom i knjižničnom opremom.

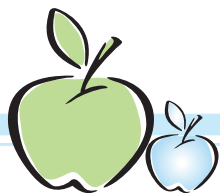
U *Kompleksu Benčić* se, pored navedenih nalazi i *H-objekt*. U njemu je 2017. godine uređen dio prizemlja i prvi kat za *Muzej moderne i suvremene umjetnosti* koji je tako svoj podstanarski

smještaj zamijenio domom veličine 1550 m². Muzej će se dalje razvijati u fazama, a nedavno riješeni imovinsko-pravni odnosi oko zamjene nekretnina s tvornicom u susjedstvu, omogućili su ostvarivanje dodatnog potencijala razvoja izložbene umjetnosti.

Paralelno sa zgradama obnovljena je i infrastruktura za potrebe cijelog *Kompleksa Benčić*. Kompleks je dobio novu vodoopskrbu, odvodnju oborinskih i sanitarnih voda, elektroinstalacije,

strojarsko termo-tehničku instalaciju, crpne stanice sanitarne odvodnje i trafostanicu za potrebe bloka. Radovi su bili zahtjevni, izazovni zbog terena i istovremenog odvijanja radova na zgradama, ali neophodni za funkcioniranje bloka. Ono što se sad već uvelike vidi i veseli, uređena je *javna površina* unutar kvarta koja jamči kvalitetan javni prostor s potencijalom dvorišta kvarta kulture. Oblikuje se u formi parka sa zelenilom i otvorenim potokom po kojem cijeli kvart nosi naziv *Potok*, a koji će nakon niza

godina prekrivenosti sad konačno postati otvoren očima javnosti. Javne površine unutar kompleksa postaju prostor za nove umjetničke, kulturno-zabavne, gastronomske, rekreativne i ostale forme, sadržaje i intervencije u javnom prostoru.

Stavljanjem u funkciju objekata, utjecajem programskih sadržaja koje nude ustanove u kulturi, kao i budućim sadržajima javnog prostora, *Kompleks Benčić* ili, kako ga sad popularno zovemo *Art kvart*, ostvaruje svoju namjenu kao kvart kulture, koja odiše optimizmom i nestrpljivošću da primi i dočeka svoju publiku te pokaže sve što se radilo unatrag posljednjih osam godina.

Iza radova, skela, prašine, problema s usmjeravanjem toka slivnih voda i mora koje se diže na toj lokaciji, složenih procedura i odnosa različitih sudionika u ostvarivanju ove kompleksne investicije, niče novi *riječki Art kvart*. Za sobom ostavlja stare izazove, a otvara se novima, u kojima se ostvaruju nove mogućnosti za institucije u kulturi, umjetničke organizacije, umjetnike, ali i one koji

će to tek postati. Riječani i njihovi gosti dobiti će priliku podići kvalitetu života kroz kreativno i kvalitetno provođenje samostalnog ili zajednički provedenog slobodnog vremena, a samim time poboljšati i kvalitetu zdravlja jer ono po svojoj definiciji uključuje fizičko, mentalno i socijalno blagostanje. S obzirom da dokazano postoji pozitivan učinak kulture i umjetnosti na zdravlje,

vjerujemo da će novi *Art kvart* tome dati značajan i prepoznatljiv doprinos.

Vlasta Linić

Grad Rijeka

Direkcija za zaštitu i očuvanje kulturnih dobara

Odjel gradske uprave za kulturu

vlasta.linic@rijeka.hr

